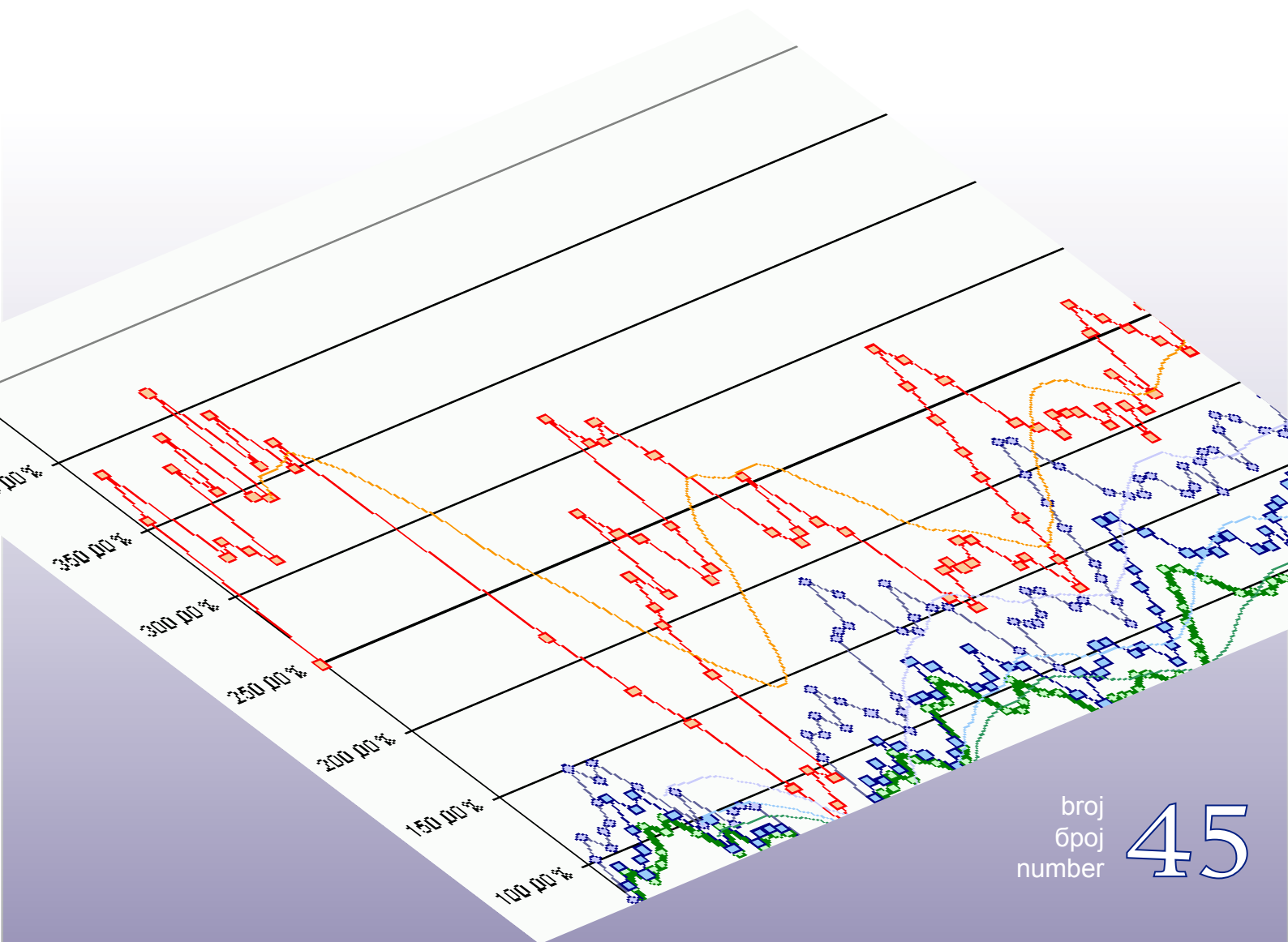

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

45

Уз овај број

Претходних неколико година имплементација пореза на додату вриједност (ПДВ) је била у фокусу јавности. Након енормних суфицита јавних прихода, остварених након увођења ПДВ-а, крај 2007.г. и почетак 2008.г. су донијели стабилизацију прихода од ПДВ-а, што је било за очекивати, с обзиром на искуства других земаља у вријеме преласка на систем ПДВ-а. Потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању наплата прихода од индиректних пореза поновно је у фокусу јавности с обзиром на уговорену динамику укидања царина и осталих нефискалних дајбина код увоза добара поријеклом из ЕУ. Глобална економска криза, која је захватила и Босну и Херцеговину, негативно се одражава на потрошњу, инвестиције и укупну економску активност. Све то негативно утиче и на наплату прихода од индиректних пореза. Због тога потребно је што прије кориговати усвојене буџете нивоа влада у БиХ.

Након више написа о политици опорезивања дуванских прерађевина у ЕУ у овом броју дајемо анализу ефеката новог Закона о акцизама у БиХ у сегменту опорезивања цигарета. Закон представља први важан корак ка усклађивању структуре и стопа акциза на цигарете са ЕУ. Законом предвиђена динамика хармонизације стопа акциза на цигарете са минималним стопама ЕУ, уз флексибилну процедуру прилагођавања, гаранција су да ће БиХ достићи садашње минималне стандарде ЕУ до 2015.г. Истовремено, увођење европских стандарда допринијеће пропульзивности тржишта и јачању конкуренције у овом сектору. Иако се очекују значајнији фискални ефекти, којима се могу у одређеној мјери ублажити губици прихода од царина, депресија потрошње, изазвана смањењем дохотка, растом незапослености и страхом од губитка радног мјеста, може умањити коначне ефекте пораста стопа акциза. Поред тога, свако повећавање стопа акциза може довести до јачања црног тржишта и кријумчарења, а тиме и губитка не само прихода од акциза, него и прихода од царина и ПДВ-а. Да би се пореске преваре спријечиле потребна је додатна мобилизација ресурса и јачање надзорних активности УИО и осталих институција у БиХ.

Осим натфтних деривата и цигарета акцизом се опорезује и алкохол, алкохолна и безалкохолна пића, вино и пиво. И опорезивање ових производа акцизом потребно је хармонизовати са минималним стандардима ЕУ. Од овог броја крећемо са серијом анализа наплате прихода на ову групацију производа и приказом политике опорезивања у БиХ и ЕУ.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Наплата индиректних пореза: I и II 2009	2
Ефекти нових стопа акцизе на цигарете у БиХ	4
Анализа наплате акциза на алкохол и алкохолна пића (укључујући пиво и вино)	11
Консолидовани извјештаји: ЈР, ентитети, II 2009	15
Консолидовани извјештаји: кантони 2008	17

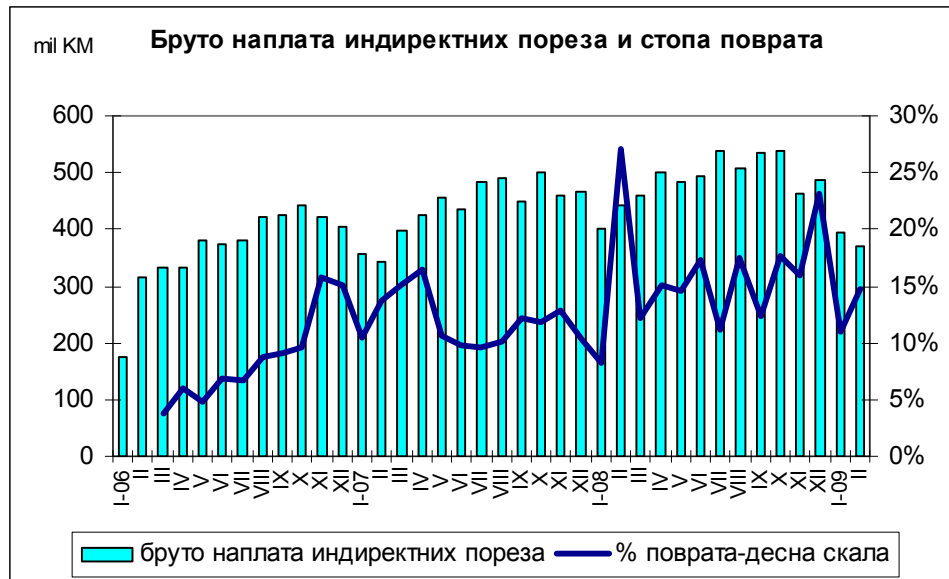
техничка обрада : Сулејман Хасановић, IT сарадник
превод : Един Смаилхоџић

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Наплата индиректних пореза I-II 2009.г.

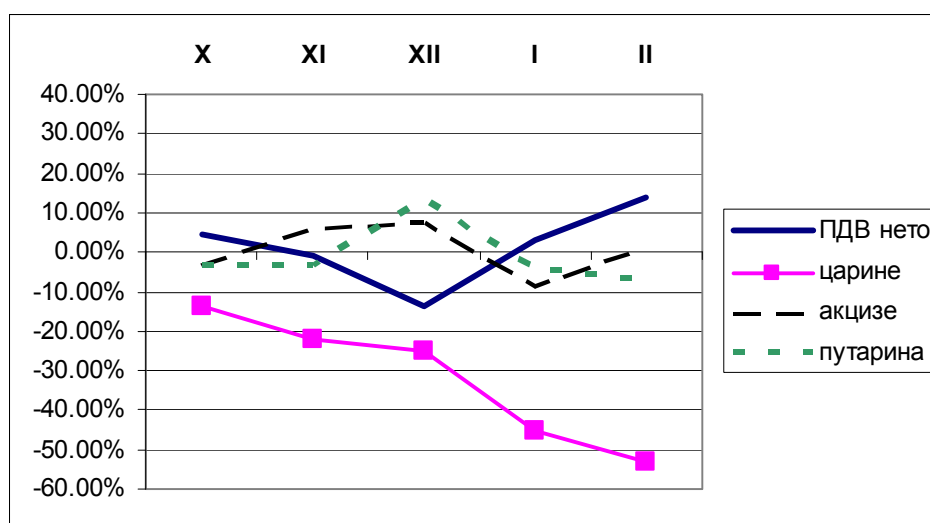
(припремила: др Динка Антић)

У прошлом броју билтена напоменули смо да се анализа наплате индиректних пореза у прва два мјесеца не може извршити на стандардни начин, између осталог поређењем мјесечне наплате са наплатом у истом мјесецу претходне године. Успоредбе мјесец/мјесец не могу дати поуздане оцјене због проблема са исплатом поврата који су настали у четвртном кварталу 2007.г.. Проблеми са мањком средстава резерви потребних за исплату поврата су кулминирали блокадом поврата у јануару 2008. Након доношења нове одлуке УО УИНО о висини резерви на ЈР заостали поврати су исплаћени у фебруару 2008.г.

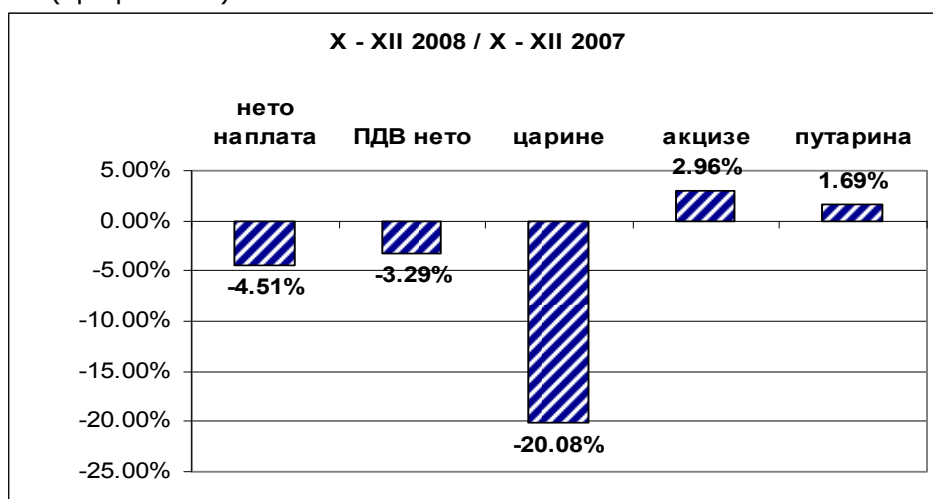
Графикон 1

Због задржавања исплата поврата у 2007.г. и њихове исплате почетком 2008.г. мјесечни извјештаји са ЈР у том раздобљу нису поуздана основа за мјесечна поређења. Успоредбе наплате индиректних пореза мјесец/мјесец су дате на Графикону 2.

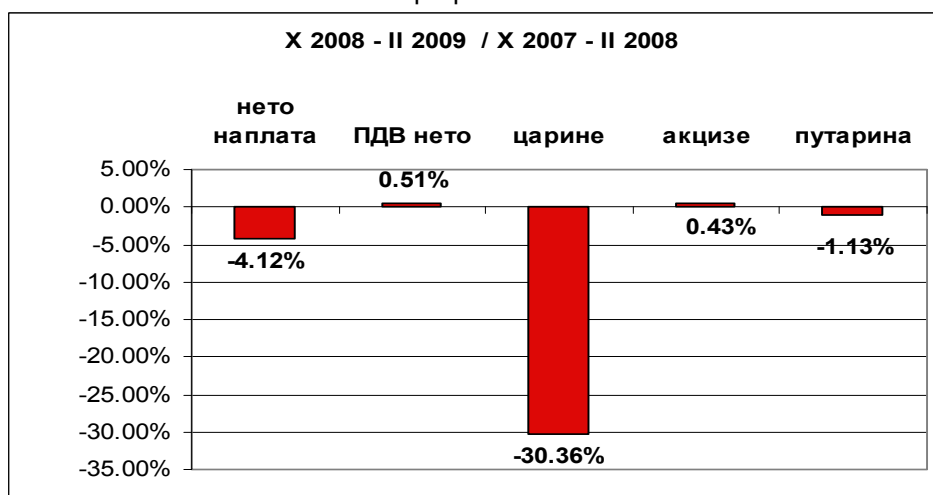

Графикон 2

Према процјенама трећина исплаћених поврата се односила на захтјеве поднете у четвртм кварталу 2007.г. Да би се осцилације изнивелирале потребно је код анализе посматрати раздобље од пет мјесеци (октобар – фебруар) на кумулативној основи. Поред методолошких проблема успоредба петомјесечног раздобља је корисна да би се сагледали негативни ефекти финансијске кризе на наплату прихода, будући да су први негативни ефекти забиљежени у четвртм кварталу 2008.г.¹ Иако је УИО 2008.г. окончала са растом прихода од индиректних пореза од 6,13% у односу на 2007. годину четврти квартал је донио пад у наплати од 4,5% или 57 мил КМ мање него у четвртм кварталу 2007.г. Пад је био забиљежен код ПДВ-а и царина, док је код прихода од акциза дошло до благог раста. Анализирајући тренд кумулативне наплате у посљедних пет мјесеци (X-08 – II-09) и поредећи са истим раздобљем из претходних година, тј. X-07 – II-08, уочавамо даље погоршање у наплати које је започело негативним трендом у четвртм кварталу 2008.г, а који се наставља и у 2009.г. Кумулативно, проматрајући за пет мјесеци, наплаћено је **4,12% мање прихода, или 80 мил КМ мање**. Смањење царина од 20% у четвртм кварталу се повећало на 30%. Негативан тренд је забиљежен и код путарине, док је евидентно благо побољшање у односу на кретања у четвртм кварталу забиљежено почетком 2009.г. код наплате ПДВ-а (Графикон 4).

Графикон 3

Графикон 4

¹ Детаљније о томе у Билтену бр. 43.

Ефекти нових стопа акцизе на цигарете у БиХ

(пише: др Динка Антић)

1. УВОД

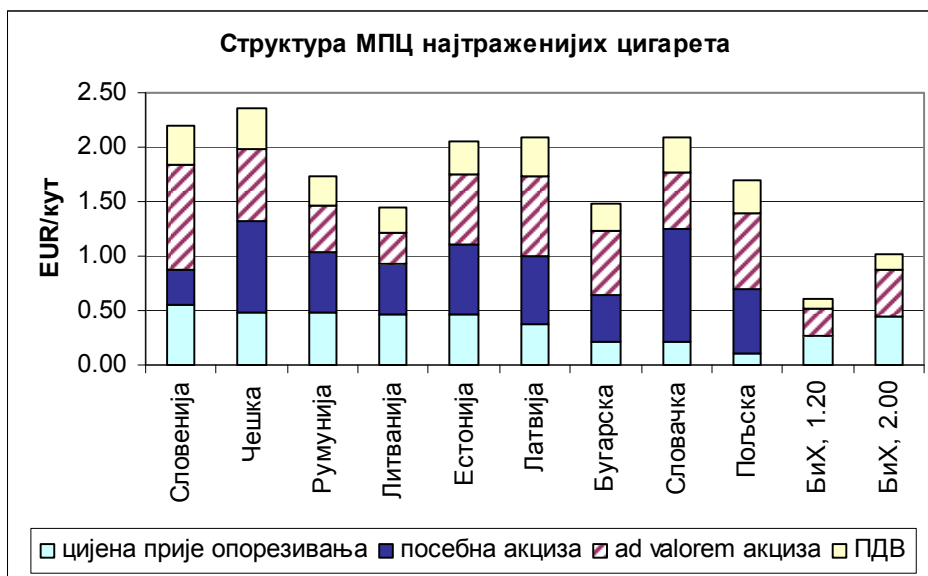
Нацрт Закона о акцизама, који је недавно усвојио Управни одбор Управе за индиректно опорезивање, узбуркао је секторе пословне заједнице на које се односи овај Закон. У први план се истичу захтјеви за заштитом домаћих произвођача, образлажући их праксом које су имале земље у нашем окружењу претходних година. Проблем је потребно сагледати из шире перспективе.

Босна и Херцеговина се определијелила за европске интеграције. Избор "европског пута" захтијева испуњење често врло ригорозних европских стандарда. Хармонизација стопа акциза представља једну од обавеза из *Acquis*-а, правне стечевине ЕУ. Међутим, за разлику од неких других обавеза хармонизација стопа акциза, због својих негативних фискалних, економских и социјалних ефеката мора да се одвија у дужем периоду. Цијенећи жељу свих грађана у БиХ да до 2015.г. постану дио ЕУ потребно је већ сада започети са тегобним процесом прилагођавања стопа акциза стандардима ЕУ, не чекајући стицање статуса кандидата или отварање поглавља "Опорезивање". Искуства других земаља које су релативно недавно приступиле ЕУ показује да је потребно најмање 6-7 година да би се достигле минималне стопе акциза или барем приближило тим стандардима. Носиоцима фискалне политике корисно је сагледати и негативно искуство Хрватске, која је, желећи заштитити домаћу производњу цигарета, одуговлачила са започињањем процеса хармонизације. Данас је хрватска дуванска индустрија доведена у врло незавидну ситуацију будући да је потребно повећавати стопе акциза у ситуацији када се смањује потрошња и у земљи и у окружењу, у условима пада економске активности, извоза и инвестиција и пораста фискалног дефицита који онемогућава реструктурирање дуванске индустрије. Стога, одлука Управног одбора УИО да крене са увођењем европских стандарда представља позитиван сигнал ЕУ како је БиХ спремна да се суочи са изазовима које носи процес продруживања ЕУ, ма како они тегобни били.

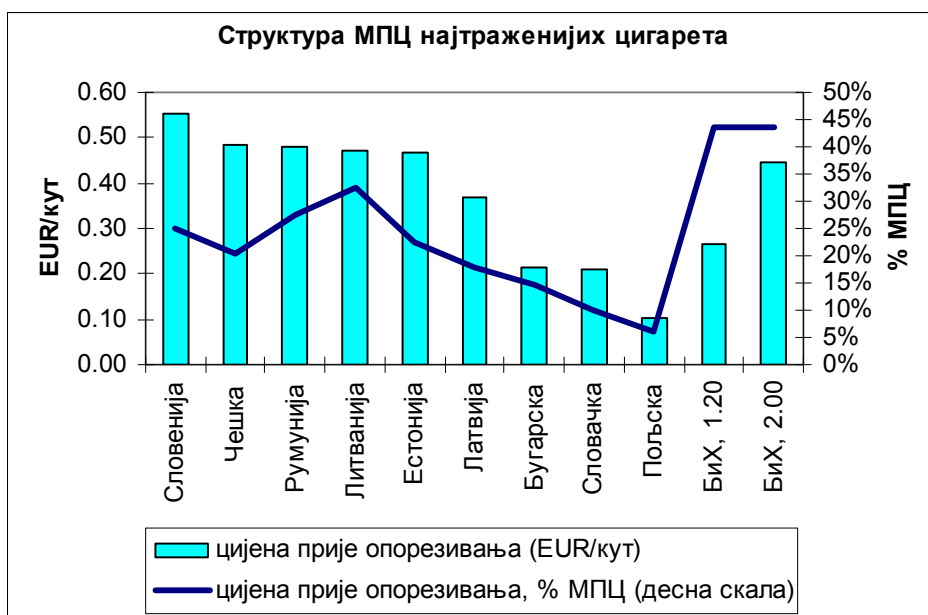
2. НАЦРТ ЗАКОНА О АКЦИЗАМА У БИХ И ПАРАЛЕЛА СА ЕУ

Према постојећем Закону о акцизама у БиХ цигарете се опорезују стопом од 49% на основицу коју чини малопродајна цијена умањена за ПДВ. По висини стопи *ad valorem* акцизе БиХ се налази у горњој половини европских земаља, док је по укупном пореском оптерећењу на зачељу, са високим недостатком у односу на минималне стопе ЕУ². Постоји неколико разлога за такву ситуацију. Један од разлога је висок удио јефтених цигарета у тржишној структури у БиХ, а ниска малопродајна цијена уз примјену процентуалне стопе акцизе не може одбацити високе износе обавезе за акцизу. Поред тога, дуги низ година БиХ је одржавала само *ad valorem* акцизу, како би заштитила домаћу производњу. И повећање стопа 1.1.2005. је допринијело само томе да се распони у малопродајним цијенама повећају у корист јефтенијих цигарета. У међувремену су се јавиле и иностране компаније које испоручују јефтине цигарете, тако да се циљ, да се држањем *ad valorem* стопа сачува домаћа производња, не може више одржати, а да се истовремено не протезирају и увозници. Тржиште цигарета у БиХ је неуређено, без регулативе у погледу минималних стандарда квалитета дувана у промету, без значајније вертикалне интеграције локалних компанија са домаћим произвођачима, који су прије рата били добро позиционирани на домаћем и страном тржишту због квалитетних сорти дувана. Досадашњи систем опорезивања акциза, уз нижу стопу ПДВ-а у односу на претходну стопу од 20% пореза на промет, није давао потицаје да се улаже у интерну економију како би се изборио већи тржишни удио.

² Више о политици опорезивања цигарета у ЕУ у Билтенима бр. 40-41, 42 и 44.

Графикон 1: Структура МПЦ најпопуларнијих цигарета, БиХ и нове чланице ЕУ (извор за ЕУ: Европска комисија, 1/1/2009)

Графикон 2: Структура МПЦ најпопуларнијих цигарета, БиХ и нове чланице ЕУ (извор за ЕУ: Европска комисија, 1/1/2009)

Само летимичан поглед на Графикон 1 показује колико је интерна економија у БиХ у заостатку у односу на неке нове чланице ЕУ. Цијена прије опорезивања код најпопуларнијих цигарета у БиХ (МПЦ = 1,20 КМ и 2,00 КМ) је далеко виша од цијене прије опорезивања (која садржи све трошкове, царину, маржу/добит) у другим земљама, што отвара простор за побољшање интерне економије. Насупрот томе, остале земље имају много веће акцизне обавезе у односу на БиХ. БиХ има још једну фискалну конкурентну предност - нижу стопу ПДВ-а међу најнижим у Европи. Графикон 2 показује да БиХ има и највећи удио цијене прије

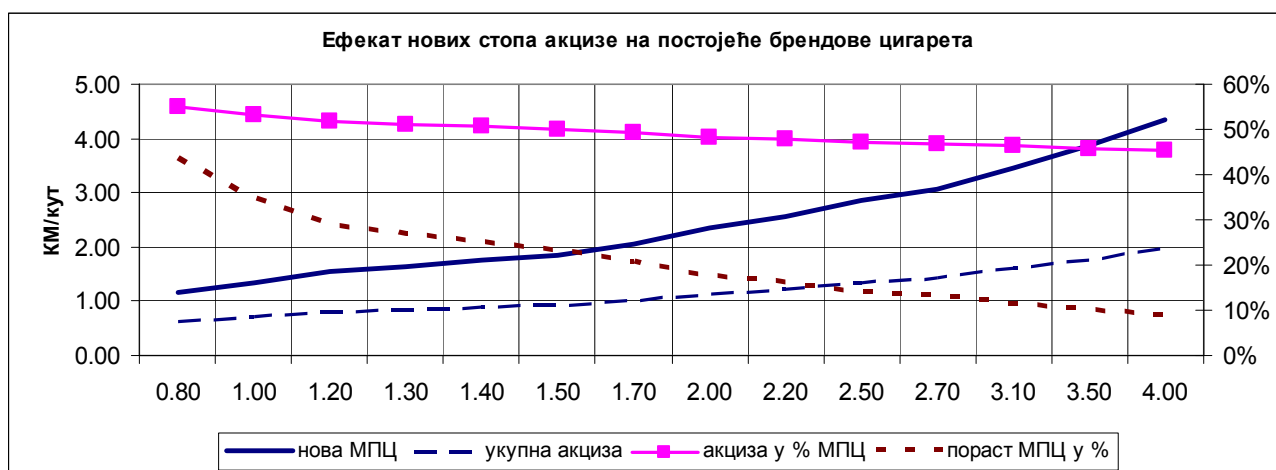
опорезивања у МПЦ и у номиналном износу и у % пореског оптерећења. Поредећи са Словенијом уочавамо да цијена прије опорезивања свега 30% малопродајне цијене, док је у БиХ више од 40%. За илустрацију, код најпопуларнијег бренда Словеније од 4,30 КМ цијена прије опорезивања износи 1,08 КМ, укључиво и високе царинске обавезе, док у БиХ на исту МПЦ цијена прије опорезивања износи 1,87 КМ. Слично је и код других брендова.

3. ДИНАМИКА ХАРМОНИЗАЦИЈЕ СТОПА АКЦИЗА У БИХ

Нацрт Закона о акцизама у БиХ **предвиђа задржавање исте стопе *ad valorem* акцизе у висини од 42% МПЦ и увођење 0,15 КМ посебне³ акцизе по паклици цигарета**. Исто тако, Управни одбор се определио за **постепено увођење минималне акцизе на све цигарете** од 2010.г., како би се елиминисала појава дампинга код цигарета нижих цјеновних скупина.

У случају да се земља определили за убирање минималне акцизе за цигарете чија је цијена нижа од цијене најтраженијег бренда **директиве ЕУ прописују да минимална акциза не може бити већа од акцизе која се убира на најтраженије цигарете**. Плафонирањем минималне акцизе избјегава се протежирање најпопуларнијег бренда и скупљих цигарета. Међутим, минималну акцизу је потребно постепено повећавати како би достигла минимум од 64 EUR/1000 ком.

Увођење посебне акцизе не погодује јефтинијим цигаретама. Као што се види из Графикана 3, под претпоставком да се компаније из дуванске индустрије неће одрећи дијела добити како би компензирале увођење посебне акцизе, увођење сложене стопе акцизе ће довести до већег повећања малопродајних цијена код произвођача/увозника јефтинијих брендова. И оптерећење акцизом има опадајуће кретање, тј. оно се релативно смањује како расте малопродајна цијена. Распон малопродајних цијена између најскупљег и најјефтинијег бренда даних на Графикону 3 је смањен са 5:1, као што је данас, на 3,7:1.

Графикон 3: Ефекти нових стопа акциза на постојеће брендове цигарета

У уводном дијелу смо објаснили разлоге који су водили Управни одбор да приступи хармонизацији стопа акциза. С обзиром на искуства нових чланица ЕУ поставља се питање којом динамиком БиХ треба да даље усклађује стопе акциза како би достигла минималне стандарде ЕУ. За разлику од тих земаља БиХ нема на располагању десет година да усклађује стопе имајући у виду да је извјесно да ће се за пет година значајно повећати минималне

³ У употреби је и термин „специфична акциза“, као транспозиција енглеског термина „*specific excise*“

стопе акцизе у ЕУ. Стога, за БиХ нема друге опције него да до 2015.г покуша достигнути садашње минималне стандарде од 64 EUR/1000 ком. Сада се поставља питање којим темпом повећавати стопе од 2010.године и на коју врсту акцизе ставити тежиште, *ad valorem* или посебну.

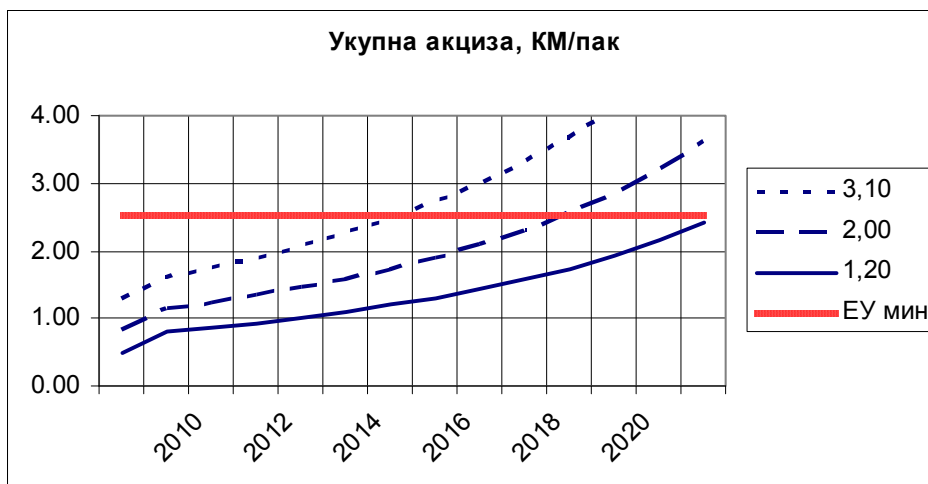
Постоји неколико сценарија:

- i. да се повећава само стопа *ad valorem* акцизе
- ii. да се повећава само стопа посебне акцизе
- iii. да се пронађе оптимални омјер обје врсте акцизе.

Могући сценарији су симулирани на три карактеристична брэнда у БиХ: цигаретама које данас имају цијену 1,20 КМ, 2 КМ и 3,10 КМ.

Сценарио 1: равномјерно повећавање стопе *ad valorem* акцизе, стопа посебне акцизе = 0,15 КМ/кут

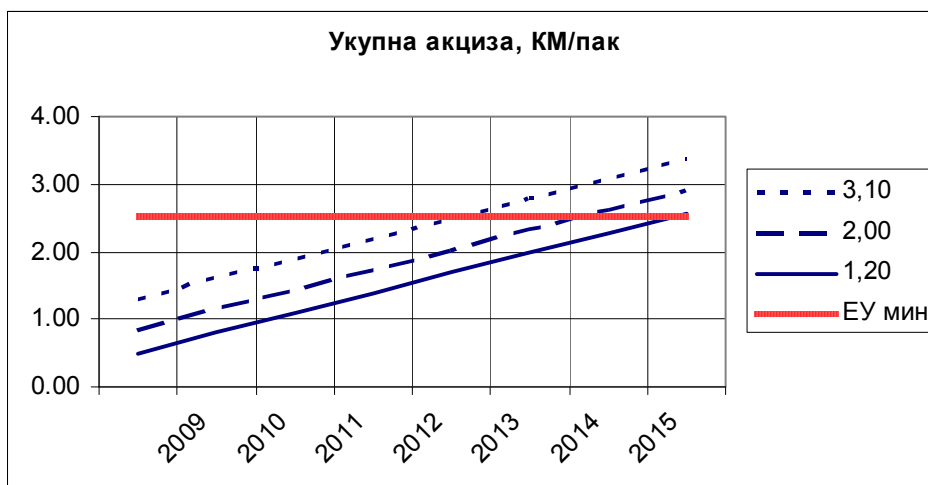
Уколико се повећава само *ad valorem* стопа минимална акциза од 64 EUR на цигарете које сада имају МПЦ 1,20 КМ биће постигнут тек 2020. године. На најскупљи брэнд хармонизација ће се постићи 2015.г. (Графикон 4).

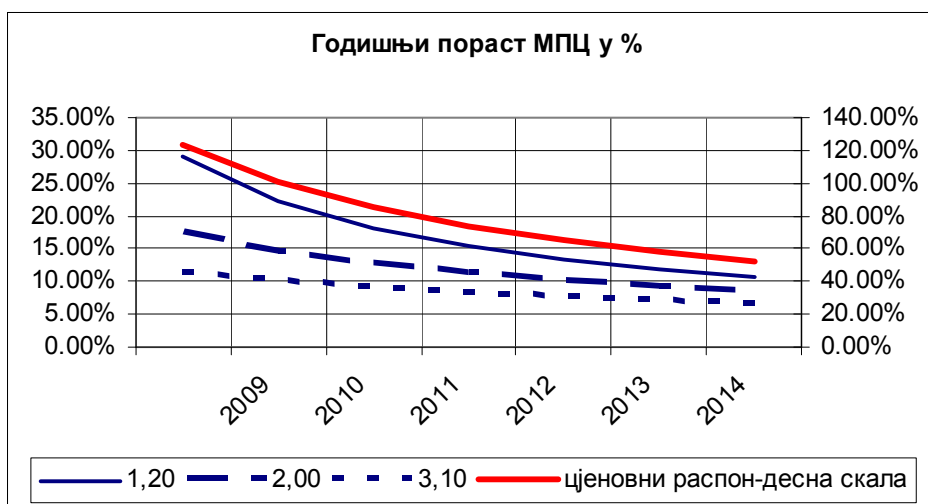
Графикон 4: Динамика хармонизације повећавањем *ad valorem* стопе

Сценарио 2: равномјерно повећавање стопе посебне акцизе за 0,15 КМ годишње, стопа *ad valorem* акцизе = 42%

Уколико се повећава само посебна акциза минимална акциза од 64 EUR на цигарете које сада имају МПЦ 1,20 КМ биће постигнут 2015.године. На најскупљи брэнд хармонизација ће се постићи 2012.г. (Графикон 5). На крају процеса хармонизације значајно ће се смањити распон у цијенама између ова два брэнда (Графикон 6).

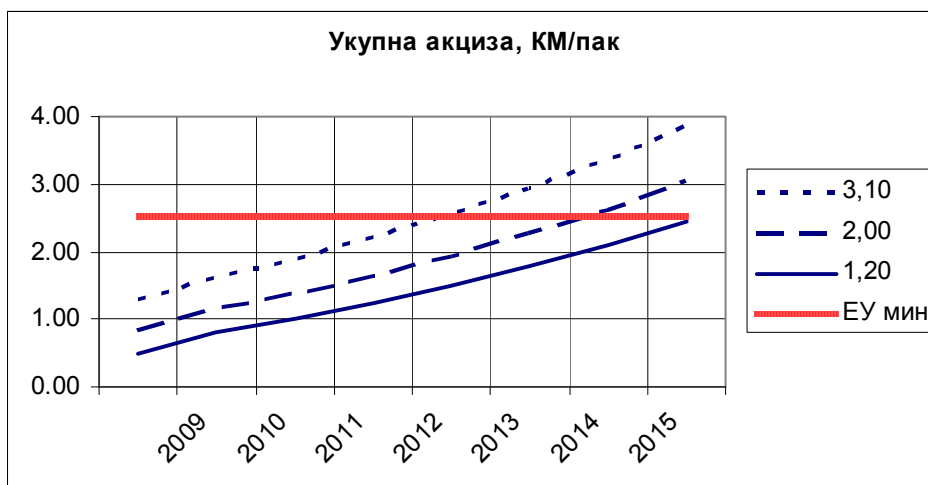
Графикон 5: Динамика хармонизације повећавањем посебне стопе

Графикон 6: Динамика хармонизације повећавањем стопе посебне акцизе

Сценарио 3: равномјерно повећавање стопе посебне акцизе за 0,07 КМ и стопе *ad valorem* акцизе до 2% годишње

Умјереним повећавањем обје стопе на годишњем нивоу, и то посебне за 0,07 КМ и *ad valorem* 2% годишње постиже се хармонизација најјефтинијег брэнда 2016.г. (Графикон 7), а повећање малопродајних цијена је у почетним годинама хармонизације знатно подношљивије за произвођаче/увознике (Графикон 8), тако да је коначни распон цијена нешто виши него у претходном сценарију. Напомињемо да повећање *ad valorem* стопе иде до 57% што је максимална висина у чланицама ЕУ.

Графикон 7: Динамика хармонизације комбинованим повећањем стопе обје акцизе

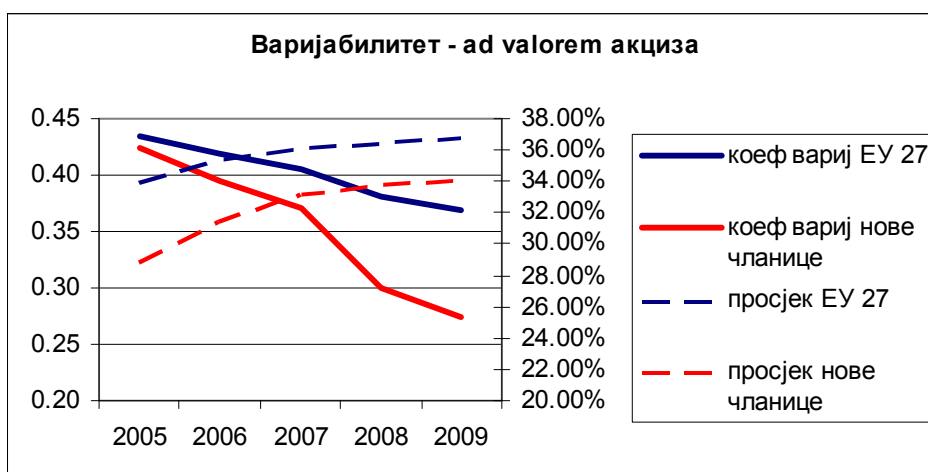

Графикон 8: Динамика хармонизације комбинованим повећањем стопе обје акцизе

Чланови Управног одбора УИО определијели су се за постепено повећавање стопе посебне акцизе (сценарио ii). У даљем тексту објаснићемо зашто је сценарио (ii) најповољнија опција са становишта динамике испуњења садашњих минималних стандарда ЕУ. Анализа три сценарија је показала да је нужно истрајавати на постепеном повећавању посебне акцизе уколико се жели усмјеравати потрошња цигарета ка квалитетнијим врстама. Инсистирање на *ad valorem* акцизи негативно би дјеловало на конкурентност на тржишту, довело би до задржавања постојеће структуре цигарета и односа на тржишту. Само увођење посебне акцизе може дјеловати на произвођаче/увознике да улажу у побољшање квалитета производа и повећање ефикасности интерне економије, те да повећавају продајне напоре. Иако сценарио (iii) представља умјерену опцију треба нагласити тренд посљедњих година у ЕУ у погледу стопа *ad valorem* акцизе. Како се види из Графикона 9 просјечна стопа акцизе у ЕУ не прелази 40%. Истовремено одвија се процес конвергенције стопе *ad valorem* акцизе, тако да се стопе све више уједначавају око просјека. Тај тренд, мјерен коефицијентом варијације, је још више наглашен у новим чланицама. С обзиром да је садашња стопа *ad valorem* акцизе 42% очигледно је да је БиХ већ достигла горње границе. Стога, остаје сценарио (ii) као могућа опција којим се осигурава сљедеће:

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

- структура и висина стопа акциза у БиХ се хармонизује са минималним стандардима ЕУ
- трендови опорезивања цигарета у БиХ усклађују се са процесом конвергенције стопа акциза у ЕУ
- јача се конкурентност и пропулзивност на тржишту дуванских производа, чиме се остварују и циљеви социјалне и здравствене политике
- динамика хармонизације стопа акциза је усклађена са планираном динамиком реализације процеса придруживања ЕУ.

Графикон 9: Варијабилитет стопе ad valorem акцизе у ЕУ и новим чланицама

4. ЗАКЉУЧАК

Анализа процеса усклађивања стопа акциза у чланицама са минималним стандардима ЕУ показала је да је процес хармонизације сложен и да захтијева дуже временско раздобље усклађивања. Нова стратегија ЕУ подразумијева значајно повећање минималне стопе акцизе како би се остварили циљеви социјалне и здравствене политике ЕУ. Чланице које до сада нису извршиле хармонизацију ће се наћи у још тежој позицији, мада је најављено из Комисије да ће неким бићи продужена постојећи транзицијски периоди. Уједначавањем стандарда опорезивања акцизом у ЕУ требало би елиминисати штетну пореску конкуренцију између чланица и створити услове за равноправну утакмицу између компанија у дуванској индустрији. Све су ово корисна искуства за БиХ. Предност за БиХ јесте постојање повољне климе, тј. опште подршке европским интеграцијама. Поред тога, постојање Управног одбора УИО идеалан је механизам за постизање флексибилности и оперативности код усклађивања стопа акциза, као што је ту улогу одиграла влада у случају Словеније. Штавише, будући да су ентитетски министри финансија чланови УО са правом вета, одлучивање о стопама акцизе у оквиру УО заштитиће и интересе ентитета, што је нужно с обзиром на уставно-политички устрој (за разлику од централизоване Словеније). Понуђене симулације динамике и темпа прилагођавања показале су да је потребно пажљиво балансирати обје врсте акцизе како би се уклопили у захтјеве ЕУ и задату динамику хармонизације. На крају, анализа структуре малопродајне цијене у БиХ и у нама блиским земљама је показала да постоји простор за побољшање интерне економије у производњи цигарета у БиХ, уз вертикалну интеграцију са произвођачима сировине – дувана, тако да процес хармонизације стопа може бити у знатној мјери релаксиран.

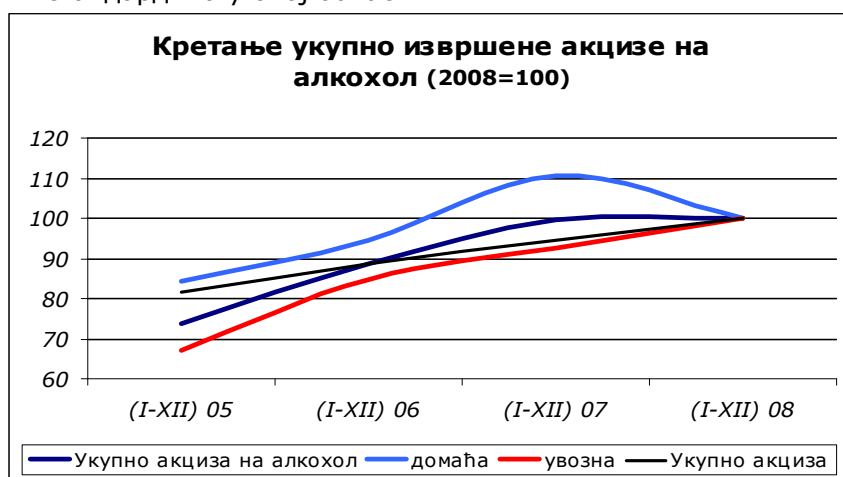
Кретање прихода од акциза на алкохол и алкохолна пића (укључујући пиво и вино)

(чланак припремио: Александар Ескић, макроекономиста у Одјељењу)

Овим чланком отварамо тему политике опорезивања алкохола и алкохолних пића укључујући пиво и вино, као и досадашње искуство Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине у том погледу. У овом броју представимо најзначајније карактеристике како у смислу динамике и смјера кретања количине и вриједности алкохола и алкохолних пића, тако и припадајућих извршених акциза у посматраном периоду 2005 – 2008. година. Зашто баш овај четворогодишњи период? Па зато што се у том периоду примјењивао основни системски Закон о акцизама у БиХ⁴ који је ступио на снагу 01.01.2005. године што кореспондира са формирањем института Јединственог рачуна (ЈР) при чему су се, између осталих, приходи од опорезивања промета ове врсте робе уплаћивали на тај рачун. Подсјећамо да се у поменутом периоду нису десиле значајније измјене третмана опорезивања анализираних производа. Анализе су рађене на основу расположивих података Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине.

Основне карактеристике система опорезивања алкохола и алкохолних пића за период 2005 - 2008

У цијелом четворогодишњем раздобљу приходи од акциза на алкохол и алкохолна пића (укључујући пиво и вино) у Босни и Херцеговини континуирано расту и скоро су за 35% већи 2008. него 2005. године. У истом периоду удио у укупно наплаћеним акцизима није се битно промијенио. У извјесној мјери, изузетак је 2008. година када долази до стагнације укупно наплаћене акцизе на алкохол и алкохолна пића у односу на претходну годину, при чему долази до оштрог пада домаће компоненте који је неутрализован растом увозне компоненте. Управо због тога долази и до благог пада партиципације овог прихода у укупним приходима од акциза у 2008. години. У наредном броју представимо расположиве податке за 2009. годину по врстама акцизних производа, изражене трендове у потрошњи алкохола и алкохолних пића, прикупљене акцизе као и могуће измјене политике опорезивања ових врста производа. Основна сврха ове опште анализе је да укаже на смјер и динамику кретања посматраних појава или њених дијелова што доприноси бољем разумијевању тренутног стања, шта можемо очекивати у будућности уколико задржимо постојеће политике, као и мјеста на којима је потребно интервенисати како би минимално потребно ускладили нашу праксу са ЕУ стандардима у овој области.

Табела 1. (Граф 1.): Кретање укупно извршене акцизе на алкохол

⁴ Службени гласник БиХ (62/04)

(2008=100)	(I-XII) 05	(I-XII) 06	(I-XII) 07	(I-XII) 08
Укупно акциза на алкохол	74	89	100	100
<i>Домаћа</i>	84	95	111	100
<i>Увозна</i>	67	85	93	100
Укупно акциза	81	89	94	100

Приликом представљања података узели смо 2008. годину као базну (2008=100) и сходно томе прерачунавали вриједности из претходних година. Из доње табеле видимо да је укупна акциза на алкохол биљежила изнадпропорционалан раст у поређењу са растом укупних акциза. При томе, увозна акциза је расла знатно брже него домаћа акциза која је у 2008. години пала за око 10%. Овим долазимо до закључка да домаћа производња полако губи утакмицу са увозним производима те да је хитно потребно истражити узроке оваквог стања и дефинисати мјере за његово превазилажење.

На овом мјесту представићемо основне карактеристике пиварске индустрије у Босни и Херцеговини што би требало дати одговор зашто бисмо требали снажно подупријети домаћу производњу. Ова индустрија запошљава око 1,400 радника и при томе је искориштеност инсталисаних капацитета око 40%. Представници ове индустрије тврде да свако радно мјесто у пивари веже још најмање три из пратећих дјелатности. Одбор групације пивара БиХ упозорава на тешку ситуацију у пиварској индустрији, посебно због енормног увоза пива из сусједних земаља, и најављује чак смањење производње и отпуштање радника.

У покушају да се големе површине у државном власништву искористе, а пољопривредним произвођачима уз оптималну технологију осигура исплатив посао, неке пиваре су већ предузеле конкретне кораке. Успјели су доћи до квалитетне домаће сорте јечма, и на подручјима која погодују производњи јечма засијали одређену површину овом културом. Додатно, отпочели су са финансирањем ове производње али очекују и неке конкретне помоћи домаћих власти што би омогућило откуп јечма и смањило велики увоз ове житарице коју тренутно увози 6 домаћих пивара.

Табела 2. (Граф 2.): Значајност акцизе на алкохол и алкохолна пића

	I-VI/I-XII 05	I-VI/I-XII 06	I-VI/I-XII 07	I-VI/I-XII 08
Учешће акцизе на алкохол	8.7/9.2	9.6/10.2	10.4/10.8	9.7/10.2

Из Табеле 2. видимо да се учешће ове акције констатно креће на нивоу око 10% укупне акције с тим да долази до благог пада у посљедној посматраној години. У апсолутном износу, износ ове врсте акције је тек незнатно порастао, али због раста прихода од акције на нафту и нафтне деривате партиципација ове врсте прихода биљежи благи пад. Исто тако примјећујемо још једну особину ове врсте прихода, а она се односи на редовно мање учешће овог прихода на крају полугодишта у односу на крај године. То нас наводи на закључак да је потрошња ове врсте производа сезонски одређена што је потребно узети у обзир приликом планирања прихода од ове врсте пореза, посебно ако измјена политика опорезивања ступа на снагу током календарске године. На Графу 3. приказано је кретање учешћа домаће и увозне акције у укупној акцизи на алкохол у анализираном периоду. Из приказаног јасно се види промјена смјера кретања из године у годину, али ипак у корист увозне акције у односу на домаћу. Учешће домаће акције је опало са 44.4% крајем 2005. године на 38.8% крајем 2008. године док је увозна акција порасла са 55.6% на 61.2% у истом периоду. Исто тако видимо да се домаћа акција `поправила` у другом полугодишту што опет указује на могуће латентне резерве за домаће произвођаче који требају да обезбједе једнако квалитетно присуство на тржишту током цијеле године.

Табела 3. (Граф 3.): Удио домаће тј. увозне у укупној акцизи на алкохол

	I-VI/I-XII 05	I-VI/I-XII 06	I-VI/I-XII 07	I-VI/I-XII 08
Домаћа	43.6/ 44.4	40.8/ 41.4	42.2/ 43.1	37.9/ 38.8
Увозна	56.4/ 55.6	59.2/ 58.6	57.8/ 56.9	62.1/ 61.2

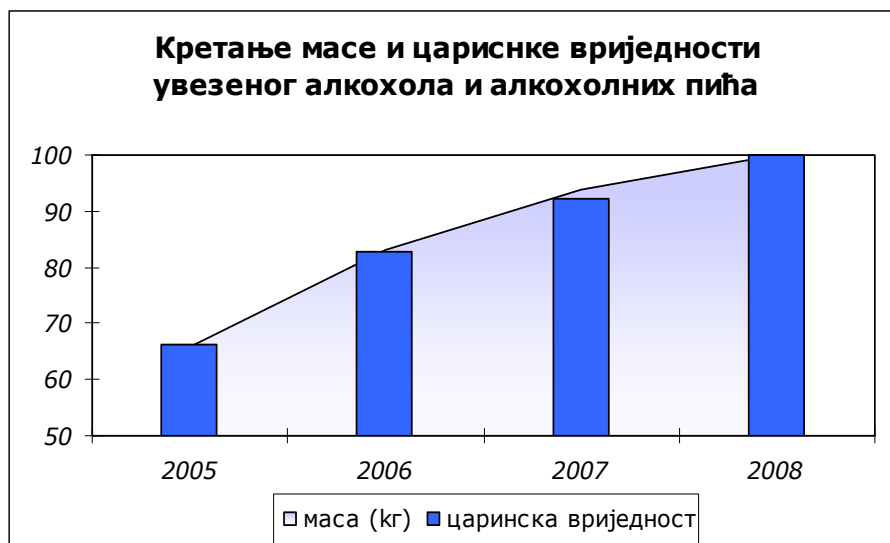
У Табели 4. представили смо податке према царинским пријавама које се односе на количину и вриједност увоза алкохола и алкохолних пића⁵. Узели смо 2008. годину као базну и примјећујемо скоро савршено узајамно кретање обе посматране појаве што указује на приближно идентичну структуру ових производа који се увозе. Просјечна вриједност је 1 КМ/кг током цијелог анализираног периода. Ако узмемо да је већина ових производа поријеком из Републике Србије и Републике Хрватске онда можемо помислити да постоји стабилна потражња за овим производима и да домаћи произвођачи за сада не успијевају да осјетно побољшају своју позицију на веома либералном БиХ тржишту.

Табела 4. (Граф 4.): Кретање количине и царинске вриједности увезеног алкохола и алкохолних пића

(2008=100)	2005	2006	2007	2008
маса (кг)	66	83	94	100
царинска вриједност	66	83	92	100

⁵ Поглавље 22, Царинска тарифа БиХ за 2009. год.

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

У наредном броју представићемо основне контуре европског законодавства у овој области и смјер у којем наша земља треба да се креће приликом редефинисања третмана ових производа. Настојаћемо да приближимо домете ЕУ законодавства веома детаљно и прикажемо их спрам тренутних рјешења у БиХ, као и рјешења која би могла постати наша стварност веома скоро.

Консолидовани извјештаји

(припремила: Мирела Кадих, помоћник за истраживачки рад)

Табела 1. (Консолидовани извјештаји: БиХ: ентитети, ЈР)

Консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за сервисирање спољног дуга,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за финансирање Брчко Дистрикта, кантона, општина и Дирекција за путеве,
- приходе буџета Босне и Херцеговине са Јединственог рачуна УИО,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске.

Табеле 2.1. – 2.6. (Консолидовани извјештаји: кантони)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина

БиХ: ентитети и ЈР, I-II, 2009. г.

		I	II	Укупно
1	Текући Приходи	384,4	357,0	741,3
11	Порезни приходи	367,0	337,2	704,2
111	Индириктни порези (и средства са ЈР)	351,7	316,9	668,6
	ПДВ	254,3	209,2	463,5
	ПДВ на увозе	126,3	151,9	278,1
	ПДВ обавеза према ПДВ пријавама	168,1	109,4	277,5
	ПДВ према аутоматском разрезу од стане УИО	0,0	0,0	0,1
	ПДВ једнократне уплате	0,1	0,4	0,5
	Остало	2,6	1,9	4,6
	Поврат ПДВ	-42,8	-54,4	-97,2
	Царине	22,3	27,7	50,0
	Порез на промет	0,4	0,7	1,1
	Акциза	61,7	65,4	127,1
	увозни пр.	49,1	44,2	93,3
	у земљи	12,6	21,2	33,9
	Путарина	12,0	13,3	25,4
	Остало	1,0	1,1	2,1
	Остали поврати	-0,2	-0,5	-0,7
112	Директни порези	15,3	20,3	35,6
	Порези на доходак и добит	7,5	9,7	17,2
	Остали порески приходи	7,8	10,6	18,4
12	Непорезни приходи	16,3	19,6	35,9
13	Остали приходи	0,0		0,0
14	Донације/грантови	0,2		0,2
15	Трансфери виших нивоа	0,8	0,2	1,0
2	Текући Расходи	311,5	373,7	685,2
21	Текући издаци	56,3	80,1	136,5
211	Плате и накнаде	53,0	72,7	125,7
212	Издаци за материјал и услуге	3,3	7,5	10,8
22	Грантови/Социјални трансфери/Субвенције	17,4	55,4	72,8
	Трансфери домаћинствима	14,6	43,3	58,0
	Трансфери организацијама/институцијама	0,1	1,2	1,3
	Субвенције	2,7	10,9	13,6
23	Плаћање камате	0,7	9,0	9,7
24	Остали издаци/потрошња/трансфери	1,0	20,5	21,5
25	Трансфери са ЈР	216,8	200,8	417,6
	од чега: Буџет БиХ	52,3	60,7	113,0
	од чега: ФБиХ / кантони, општине, Дирекција за цесте	124,0	110,9	235,0
	од чега: РС / градови, општине, ЈП "Путеви РС"	29,8	20,0	49,8
	од чега: Брчко	10,6	9,2	19,8
27	Трансфери кантонима, општинама и градовима	18,6	7,3	25,9
28	Нето позајмљивање*	0,7	0,5	1,2
3	Нето набавка нефинансијских средстава	0,3	9,3	9,6
4	Владин суфицит (+)/ дефицит(-) (1-2-3)	72,5	-26,0	46,5
5	Нето финансирање**	-0,63	-0,4	-1,0

Табела 1

Босанско-подрињски кантон, I-XII, 2008. г.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2008
1	Приходи (11+12+13+14)	2.768.849	2.750.910	3.037.627	3.311.453	5.735.885	3.985.677	5.795.821	3.529.348	3.541.007	3.463.367	2.709.495	5.862.373	46.491.812
11	Приходи од пореза	2.467.845	2.248.870	2.728.926	2.830.978	2.725.008	2.848.934	3.038.011	2.785.484	2.983.414	3.056.932	2.353.712	2.844.799	32.912.913
	Порези на добит појединаца и предузећа	37.212	65.132	44.962	31.750	51.546	38.941	25.966	64.128	13.595	50.122	22.268	35.537	481.158
	Порези на плаће и радну снагу	160.574	255.134	266.876	314.130	250.979	250.126	281.557	256.668	275.736	266.527	261.404	526.203	3.365.916
	Порез на имовину	32.174	77.592	51.961	55.401	53.291	71.460	61.718	103.562	41.940	26.133	25.784	25.625	626.642
	Домаћи порези на добра и услуге	58.243	64.563	10.764	7.722	26.260	21.794	52.691	7.346	25.910	19.603	11.428	16.143	322.467
	Приходи од индиректних пореза*	2.172.347	1.775.526	2.343.046	2.408.667	2.330.852	2.453.168	2.603.354	2.341.641	2.613.797	2.682.745	2.019.513	2.217.800	27.962.454
	Остали порези	7.296	10.922	11.317	13.308	12.080	13.445	12.725	12.139	12.436	11.802	13.316	23.492	154.276
12	Непорески приходи	242.861	391.911	238.928	380.340	253.382	509.700	415.748	397.867	222.425	303.668	238.714	342.390	3.937.936
13	Текуће потпоре (Грантови)	19.326	104.955	66.742	96.622	2.754.508	623.844	2.327.001	327.172	326.870	102.179	104.298	2.690.827	9.544.344
14	Остали приходи	38.817	5.174	3.032	3.512	2.986	3.199	15.061	18.825	8.297	587	12.771	-15.642	96.618
2	Расходи (21+22+23)	2.680.335	2.890.455	3.317.224	3.218.587	3.082.728	3.761.428	3.869.327	3.824.276	3.075.544	4.250.479	3.506.836	5.550.869	43.028.088
21	Текући издаци	2.680.335	2.890.977	3.317.663	3.219.507	3.082.812	3.761.866	3.869.807	3.824.839	3.073.322	4.250.967	3.507.236	5.551.195	43.030.526
	Плаће и накнаде	1.510.491	1.614.763	1.602.434	1.609.114	1.634.022	1.656.784	1.930.869	1.562.009	1.635.146	1.686.590	1.664.951	1.824.023	19.931.198
	од чега: Бруто плате	1.295.121	1.377.112	1.342.975	1.340.794	1.371.096	1.350.562	1.330.774	1.339.172	1.381.823	1.402.269	1.407.094	1.432.466	16.371.259
	од чега: Накнаде	215.370	237.650	259.460	268.320	262.925	306.222	600.095	222.837	253.324	284.321	257.857	391.558	3.559.939
	Доприноси послодавца и остали доприноси	161.773	164.952	166.770	165.738	168.521	177.070	163.737	167.736	169.026	175.063	175.398	164.542	2.020.324
	Издаци за материјал и услуге	405.810	528.559	524.316	411.936	317.417	310.080	261.763	171.701	332.175	523.055	505.732	772.388	5.064.931
	Грантови	602.070	580.335	1.022.392	1.031.353	958.553	1.611.663	1.512.014	1.914.545	886.106	1.748.605	1.159.601	2.786.971	15.814.209
	Издаци за камате и остале накнаде	191	2.368	1.364	1.366	1.489	1.269	1.424	1.314	24.934	117.654	1.554	1.271	156.198
	Остали расходи	0	0	386	0	2.810	5.000	0	7.535	25.935	0	0	2.000	43.666
22	Нето позајмљивање*	0	-522	-438	-920	-83	-438	-480	-563	2.222	-488	-400	-326	-2.438
3	Нето набавка нефинансијских средстава	70.853	55.825	369.530	210.721	69.281	15.057	49.568	48.802	139.459	640.355	633.078	1.056.308	3.358.836
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	17.660	-195.370	-649.127	-117.855	2.583.875	209.192	1.876.926	-343.730	326.005	-1.427.467	-1.430.418	-744.804	104.887
5	Нето финансирање**	-8.193	-18.465	-129.110	-12.050	-11.993	-11.770	-43.377	-143.280	-14.650	0	-15.561	16.909	-391.541

Табела 2.1.

Херцеговачко-неретвански кантон, I-XII, 2008. г.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2008
1	Приходи (11+12+13+14)	21.330.000	19.291.886	21.281.762	20.669.587	23.606.824	23.008.669	23.119.952	20.619.431	22.769.961	23.300.086	18.917.892	33.367.734	271.283.783
11	Приходи од пореза	16.667.563	13.552.923	16.680.143	16.337.056	16.764.037	16.786.712	17.699.744	15.636.781	18.087.546	18.179.326	14.639.606	18.885.056	199.916.492
	Порези на добит појединаца и предузећа	880.148	876.642	916.724	523.448	595.002	411.080	594.945	383.262	813.606	849.365	884.554	795.962	8.524.738
	Порези на плаће и радну снагу	2.105.105	2.167.682	2.110.732	2.391.978	2.491.323	2.370.252	2.506.643	2.171.903	2.329.982	2.524.556	2.380.729	5.439.057	30.989.943
	Порез на имовину	909.175	582.275	821.345	660.964	1.063.091	738.762	751.819	726.750	613.511	749.261	575.896	448.868	8.641.717
	Домаћи порези на добра и услуге	771.903	451.594	432.813	81.486	344.761	362.782	176.763	75.754	90.940	336.756	131.643	483.246	3.740.439
	Приходи од индиректних пореза*	11.875.598	9.277.811	12.147.470	12.437.559	12.110.233	12.724.886	13.503.075	12.126.690	14.082.267	13.449.553	10.526.594	11.521.910	145.783.647
	Остали порези	125.633	196.918	251.059	241.621	159.628	178.949	166.499	152.423	157.239	269.835	140.190	196.013	2.236.008
12	Непорески приходи	3.364.152	5.250.396	4.189.397	3.947.011	6.330.936	4.175.574	4.227.581	4.347.490	3.299.568	3.686.568	3.456.639	9.118.831	55.394.141
13	Текуће потпоре (Грантови)	1.220.823	374.927	334.761	278.558	328.609	1.244.356	996.265	452.799	1.191.614	1.335.929	729.785	5.275.486	13.763.914
14	Остали приходи	77.462	113.640	77.462	106.962	183.242	802.027	196.362	182.362	191.232	98.262	91.862	88.362	2.209.236
2	Расходи (21+22+23)	14.260.220	15.582.931	18.571.600	16.953.910	20.846.418	21.886.780	19.536.518	17.719.637	24.885.642	22.215.667	20.614.984	37.329.979	250.404.286
21	Текући издаци	14.260.220	15.582.931	18.571.600	16.953.910	20.846.418	21.886.780	19.536.518	17.719.637	24.885.642	22.210.667	20.614.984	37.329.979	250.399.286
	Плаће и накнаде	8.324.714	8.314.156	7.905.445	10.474.952	9.768.146	9.972.860	11.785.226	9.127.621	10.212.565	10.142.865	10.350.087	14.376.816	120.755.453
	од чега: Бруто плате	6.637.720	6.642.334	6.273.690	7.964.849	7.842.724	7.788.561	7.693.277	7.774.939	8.055.189	8.100.747	8.258.888	9.510.662	92.543.580
	од чега: Накнаде	1.686.994	1.671.823	1.631.755	2.510.103	1.925.421	2.184.299	4.091.949	1.352.683	2.157.376	2.042.119	2.091.199	4.866.153	28.211.873
	Доприноси послодавца и остали доприноси	788.046	783.523	645.735	1.027.502	934.225	923.246	905.427	897.552	981.910	963.017	976.454	1.128.817	10.955.453
	Издаци за материјал и услуге	1.820.377	1.746.554	2.609.078	2.247.304	2.736.194	3.524.680	2.018.839	3.374.254	5.262.263	4.270.195	3.487.773	8.022.327	41.119.838
	Грантови	3.104.498	4.166.736	6.227.745	3.048.480	6.903.253	6.100.869	4.344.396	3.821.501	7.211.917	6.586.082	5.292.219	12.716.103	69.523.798
	Издаци за камате и остале накнаде	121.146	23.029	30.514	25.545	24.802	23.926	117.103	34.274	45.524	24.913	10.711	37.522	519.009
	Остали расходи	101.438	548.933	1.153.084	130.128	479.799	1.341.198	365.527	464.435	1.171.463	223.595	497.741	1.048.395	7.525.735
22	Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5.000	0	0	5.000
3	Нето набавка нефинансијских средстава	1.132.829	1.651.722	1.283.136	1.489.326	1.696.343	2.148.672	3.194.303	1.388.883	2.128.250	2.733.691	2.155.370	3.545.017	24.547.543
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	5.936.950	2.057.232	1.427.026	2.226.350	1.064.063	-1.026.783	389.131	1.510.911	-4.243.931	-1.649.273	-3.852.462	-7.507.262	-3.668.046
5	Нето финансирање**	-204.256	284.609	103.525	-21.849	351.331	-22.018	-191.545	-22.075	-70.533	-27.741	-14.341	-28.393	136.714

Табела 2.2.